

A FÖLDNÉLKÜLI MAGYAR EMBER SORSA

Irta: MOJZES JÁNOS (Hercegszántó)

A Szabad Szó pályázatán a II. díjat nyerte

En bizony nem sokat tudok a jó-ról beszélni, mert hétéves koromban elhalt az édesapám és azután a mostohánk elvitt bennünket Szlavóniába, hogy majd talán jobb élet lesz. De a nagy család miatt hiába mentünk akárhová a nagyvilágon, mert csak aki dolgozik, az kap komenciót. De a családra nem számítottak semmit. Akinek három-négy gyermeke volt, azt ki is csúfolták. Ekkor az apám elment az úrhoz, hogy egy kicsit segítsen rajtunk, mert hatunkra csak egy dolgozott. De azért nem kapott komenciót. És akkor édesanyánk, hogy az ágyba dőlt és mi hat kisebb és nagyobb az ágy körül sirdogáltunk éhen. Mikor az apám este hazajött, hát látja a nagy csodát, hogy mi van a házban, hogy édesanyánk az ágyban van és mi körülötte. Hát bizony, tisztelt szerkesztőség, ha azt látták volna, valami eszükbe jutott volna, hogy a szegény családoknak milyen a sorsa, akik föld nélkül vannak. Ezen a pusztán egy zsidó volt a bérlő és mostohánk mégis tíz hosszú évig szolgált nála. Ekkor az apám felmondott újévre. Minket pedig széjjelszórt az országban.

Hazafelé

Ő elment egy kis rác községbe lakni és ott gulyás lett. Ott egy évet töltött és akkor megint visszacsalta az úr. En akkor már egy kicsit nagyobb voltam és volt már egy kis felfogásom és megint az apám hívására elmentünk hozzá. De ekkor az apám arra kértem, hogy menjünk a mi régi szülőházunkba, Magyarországra. Majd ott valamelyik püspöki uradalomnál néz helyet, ott majd talán többet fizetnek. De ehun, útra kell készülni, mert itt az újesztendő. Hogy is indulunk, hol is tudunk meghálni az úton, ha rossz idő lesz. Ennyinek ki ad helyet? Hát mégis a jó Isten olyan jó időt adott, hogy hazahozott egy deutovai fuvaros. Mikor hazasegített a jó Isten bennünket, micsoda öröm töltötte el a szívünket, hogy a szülőországunkban vagyunk újra. Megcsókoltam az apámat, hogy idehozott bennünket. En azt hittem, hogy Magyarországon talán több bért fizetnek és jobb kenyéret kapunk. De csak ípegy olyan bért és lisztet kapott a mostohánk, mint Horvát-Szlavónországban. Pedig az egy püspöki birtok volt. Amikor édesapám több bért kért, akkor azt felelte az intéző, hogy korpám van elég, kutyát kapok eleget. Hát tisztelt szerkesztőség, az apám újra elment az intéző úrhoz és azt az egyet kérte, hogy a fiát vegye fel legalább fél komencióra. De a furfangos intéző nem teljesítette kérését, mivel még nem nő, nem vette fel komencióra. 1907-ben megnősültem, akkor elmentem a faluba és ott élttem egy zsellérházikóban. Azután kimentem egy püspöki uradalomba, ott sanyarogtam három évig és egy negyedig. Hát bizony úgy megúntam vakulástól-vakulásig a dolgot és elmentem egy báró-uradalomba és ott is azoknak ment jól, akik jól tudtak hízelegni.

A háború

De ekkor ki is tartottam, még csak ki nem tört a háború. Akkor bevonultam a díshonvéd harmincadik ezred 3-ik zászlóaljának harmadik századához. Akkor kikapott a szürkeruhát és a teljes felszerelést és azután vártuk a további parancsot. Egyszer meg is kaptuk és mentünk a Kelet felé és már vitt is bennünket a Bogár arra neki a Kárpátoknak. Egyszer csak megállt és ott kiszálltunk, a Bogár pedig elment vissza. Egy ideig ott voltam még, de 1915 szeptember 30-án mint sebesült Magyarországra jöttem volna, de a kórházakban nem volt helyünk. Akkor Bécsben állt meg a sebesült-szállító vonat. Ott sem volt helyünk. Hát most neki vitt Budvájszánk. Ott feküdtem a cseh ságorok között. Jóformán még jó vizet se ittunk. Hát bizony, tisztelt szerkesztőség, mindennap valahányszor az ajtó nyílt, odanéztem és ha az orvos úr lépett be, arra kértem, hogy eresszen a káderhez, mert nem bírom nézni a nagy hamisságot. Addig jártam utána, végre rábírtam beszélni, hogy kiírta a transzportot. Örömmel mentem a kommandóra, ahol adtak egy pár fehérneműt és egy kis útravalót. Ekkor kimentem a pályaudvarra. Ott azt hittem, hogy a mennyországba megyek.

Otthon

Mikor Budapestre értem, mindjárt azon gondolkodtam, hogyan mehetek abba az áldott megyémbé, vagy a szülőfalumba. Elképzeltem a három kis családom és a feleségem, akit nem láttam két hosszú évig. Akkor Kelenföldre, a lábadozóba kerültem. Ott kaptam nyolc napi szabadságot. Hát ha látta volna a tisztelt szerkesztőség az örömet, mikor megkaptam a szabadság-levelemet, úgy rohantam a villamosra, ez volt egy öröm az életben.

Gondolhatja a szerkesztőség is, milyen öröm volt, mikor hazajártam. Anyósom járkált a megálló vonat mellett. Egy kissé néztem, utánamentem és mikor odamentem, láttam, hogy egy tábori laposkát akart feltenni a postakösi ládikójába. Addigra én megfogtam a szoknyáját. Mikor visszanezített, hát nem is tudott szóhoz jutni és mikor szóhoz jutott, azt mondta: — Jaj Istenem, ki hozott tégedet? Mikor annyira néztem a kiszállókát és tégedet nem láttalak, édesvöm. — És azután útközben elkísérttem haza. Nem sokat kerültem, mert ott lakott közel az állomáshoz.

Ekkor onnét már hazafelé indultam. Mikor haza értem és átléptem a kiskapu küszöbét, éppen a feleségem lépett ki a konyhából. Megállt, mikor meglátott. — Ki van itt! — kiáltott, addigra kiszaladt a középső kislányom, a kis szöke Annuskám. Mingyárt azt kérdezte: — Édesapám, úgy-e nem megy vissza többet, mert ott agyonlövözik az oroszok magát. Már ugyanis egyszer meglőtték a szegény édesapámat. — De mikor a kislámat megírtam a balesetben, akkor az idősebbik lányom, a Katicám bujt elő a dunnából, egyszerre a nyakamba ugrott és azt kérdezte: — Édesapám, még fáj a lővés helye a vállában? — En csak örültem a három kis családomnak és a feleségemnek.

Mingyárt azt kérdeztem a feleségemtől, hogy hát van-e kenyéretek? Ő már nem is tudott felelni, mert a kis Annuskám közben felelt: — Minden van, édesapám. — Mire énnekem is kihuloltak a könnyeim. A kislányaim sohova sem engedtek, csak mindig azt mondták, hogy meséljek. De bizony, tisztelt szerkesztőség, az a nyolc nap hamar lejárt. Akkor visszamentem a káderhez és ott beszállítottak a sebesült-tanfolyamba. Két és fél havi tanulás után kivitték Bukovina fővárosába, Csernovicba. 1916 március 15-én és ott szenvedtem. 1916 június 4-én elfogtak az oroszok.

Fogságban

Hát bizony, mikor a kievi lágerbe értünk, akkor a csehek mindenünktől megfosztottak, akik csak nem álltak hozzájuk. Akkor a ma-

gyarokat és a németeket külön barakkba zárták. És azután megvizsgálták. És azután a vonatra mentünk. Hát bizony, tisztelt szerkesztőség, nem volt mindegy a magyaroknak és a németeknek. De bele kellett nyugodni és nyelni a száraz kortyokat. Ez bizony nagyon fájt a magyar szíveknek, hogy ilyent köllött megérni. És még hozzá akkor elvitték bennünket Oroszországban Harko megyébe és ott szétszórtak bennünket falukba, városokba. Mikor bementünk a községbe, úgy nézett bennünket a falu népe, mintha valami vadállatot vezettek volna. Mikor a község háza udvarába mentünk, úgy körülöfoltak bennünket, mint a csirkék az anyjukat. Mindég csak azt kérdezték, hogy mi vagyunk. En akkor azt mondtam, hogy magyarok vagyunk. Ekkor egyszerre mind hátrafelé mentek, mintha ütöttük volna őket. Hát mink ezen, tisztelt szerkesztőség, jót mulattunk. De aztán megint közelebb jöttek és néztek bennünket és maguk közt beszélték, hogy hát nincs négy kezünk.

„Négykezű magyarok“

En értettem a nyelvüket és kérdeztem, hogy milyen négy kezűt mondanak a magyaroknak. Ők azt felelték, hogy az ő férjük azt mesélték a magyarokról, hogy négy kezűk van. Azután szétszórtak bennünket. De az asszonyok meglepték a bírót, hogy embereik helyett adjon másikat. Volt a kozákoknak dolguk az asszonyokkal. No hát az asszonyok mégis valahogy megnyugodtak és ki hova volt beosztva, odament és ott élünk három hónapig. Onnan egy cukorgyárhoz mentünk és ott voltunk 15 hónapig. De a vörösök el akartak bennünket vinni. De mink elszöktünk és elbújtunk az erdőben. Egyszeresek éjjel 12 órakor azt halljuk, hogy menekülnek a vörösök. Mikor megvirradt előbújtunk nagy vigyázattal és mikor már láttuk, hogy bízta a levegő, mi 8-an elindultunk Magyarország határa felé. 8 napi utazás után elértek a német katonaságot. Ott vonatra ültünk és Drohobic meg-

figyelőbe mentünk, hogy nem vagyunk-e betegek.

Ismét itthon

Mikor hazajöttem, akkor összejártam Bácsbodrog megyét, Baranyát és Tolnát. Minden munkához értek. Nádázás, ács, bognár, kőműves-mesterséget. De azért, ha nincs az embernek földje, az a pénz, ahogy jön, úgy el is megy. Bizony, tisztelt szerkesztőség, mire hazajártam, azzal a kis pénzzel, a szegény feleségem öt kis családommal azt kérdezte: Hoztál pénzt, apjuk? Kellene már kenyéret sütni és nincs miből. Akkor csak hamar a malomba és süssél kenyéret, mert holnap megint megyek. Ilyen szegény embernek sok egy éjszakát is otthon tölteni. Mindent pénzért kell megvenni. Legalább csak pár hold földem volna, ahol a krumpli vagy a kukorica megteremne, hogy egy kis jószágot is nevelhetnék. Adja a jó Isten, hogy bár kaphatnánk egy pár hold földet. Mert aki vet, az szed is.

„Nem vethetek“

De én nem vethetek, mert nincs hova, s így nem is szedek. Ez így jó volna, ha sikerülne, ahogy a Szabad Szó újságából olvastam. Bizony, nagyon sokat szenved a ninestelen ember. Csak egyedül a családjának örönd, az tartóztatja fel, hogy el ne csüggedjen. En is az öt családomnak öröndek, tisztelt szerkesztőség, ha a község kanászaga nem sikerült volna, akkor még mindig fizethetném a házbért. Azután még egyszer voltam község kanászaga, később már csak nádázni jártam. Megúntam ezt is, hát elmentem a garai határba egy hunyeváchoz. Ez fizetni nemigen akart, de munkára szakadásig hajtott. Gondoltam megint, csak jobb a nádázás és hazajöttem egy évi szolgálat után. Itt voltam egy évig erdőföld esősz, hogy próbálkozzak. Míg végre most utolsó esztendőben a földreformföldeken voltam esősz. Hogy tovább, hogy keresem a kenyérem, azt csak a fölöttünk uralkodó jó Isten tudja.

A KISIPAR

A magyar kisipar 44 idegen országba exportál

A Kisipari Kiviteli Intézet múltévi beszámolójából megállapítható, hogy a tavalyi kedvezőtlen külpolitikai és gazdasági viszonyok ellenére a magyar kisipar külföldi exportja erőteljesen fejlődött és majdnem megduplázódott az előző évvel szemben. Az intézet közreműködésével 1937-ben több mint 500.000 pengő értékű kivitelt bonyolítottak le és tavaly a kisipari export ezen az úton 930.000 pengőre növekedett. Értékben különösen a kész bőrkegtyűk exportja emelkedett. 262.000 pengő értékben exportáltunk kegyűket. A nőruha-export több mint 111.000, az ötvösárukivitel 109.000, női divatcikkék exportja 46.700 pengőt képviselt. De jelentős értékben és mennyiségben exportáltunk kisipari díszműárakat, bőröndös és bőrdíszműárakat, különleges cikkeket, játékarukat, fonott kosárárakat. A magyar kisipar ma már 44 országba exportál és cikkei a világ legtávolabbi pontjára eljutnak. A kiviteli szempontjából első helyen áll Anglia, amelynek részesedése kiviteli exportunkból meghaladja a 35 százalékot. Svédországba, Norvégiába, Amerikába, Hollandiába, az angol dominiomokba, Franciaországba, Argentínába, Bolíviába, Braziliába, Jávába, Cubába és Venezuelába is eljut a magyar kisiparos terméke. Iparfejlesztési szempontból is nagyjelentőségű az intézetnek az a tevékenysége, hogy külföldről beszerezzi az ott keresett iparelemek mintáit. Állandóan érkeznek külföldről mintadarabok, amelyeket kisiparosaink lemásolnak és megkezdik készítésüket. Ilyen alapon

nem csupán az export számára sikerült kisiparosainknak olyan cikkeket előállítani, amelyeknek gyártásával eddig nem foglalkoztak, hanem a belföldi piac is új cikkekhöz jut.

Tatarozási adókedvezmény

Az építőiparban beállott munkanélküliség enyhítése érdekében Szendy Károly polgármester újabb felterjesztést intézett a pénzügyminiszterhez. A feliratban azt kéri a polgármester, hogy az 1938. évben érvényben volt tatarozási adókedvezményeket terjesszék ki a fővárosban a mostani évre is.

— Szükség van az adókedvezmények további érvénybentartására — hangsúlyozta felterjesztésében a polgármester, — mert az építkezési kedv csökkenése miatt súlyos helyzetbe került építőiparosok számára munkalehetőségek kell teremteni, különösen a munka nélkül maradt iparosok családtagjaink ellátása a főváros szociális kiadásait fogja nagy mértékben növelni. A továbbiakban a polgármester megemlíti felterjesztésében, hogy a tatarozási adókedvezmények meghosszabbítását a főváros törvényhatósági bizottsága is sürgeti, annál is inkább, mert az építkezési munka csökkenése következtében a munka nélkül maradt mintegy 44 iparághoz tartozó iparostársadalom katasztrófális helyzetbe kerül.

Már megalakult újságíró csoporthoz új előfizetők bármikor csatlakozhatnak. Az illetők is 2 P 50 fillért fizetnek 1940 január 1-ig és megkapják hiány nélkül az összes ajándékokat postafordultával.